

retur, exules illos in patriam restitui, unum id pro sua in Societatem benevolentia postulaturam se a praeposito Generali, ut Havanense Collegium Petrus Rothea gubernaret. Cum iussus ille fuit Emeritam Rector contendere, Patritii Havanenses universi maximo conatu adlaborarunt, atque enixe deprecati sunt, ne vir civitati charissimus, qui totos quindecim annos maximum civibus emolumentum importaverat, ab invitis, et lugentibus ipsis evelleretur. Equestris ordinis homo, navis illius Dux, qua Petrus Veracrucis Havanam transductus fuerat, tanta illum veneratione prosequeretur, ut nunquam postmodum Havanam attingeret, quin ipsum continuo visitaret. Hujus tandem viri a nobis descriptae imagini postremam ponemus manum, ea nude referentes, quae Sacerdos intaminatae fidei, olimque in Petri familiaribus, ad nos ex intima persuasione testatus est: *Fuit, aiebat ille, Petrus Rothea modestissimus, honestissimus, animo sincerissimus, nunquam non verax, omnium amore, ac benevolentia dignissimus.* Quae sane verba et absolutum complent hominis elogium, et prae statua valent, quam suavissimae ipsius virtuti, atque in omnibus eximio merito erigere vellemus.

SALVATOR DAVILA.

GRadu borealis latitudinis vigesimo primo, et dimidio; milliariibus ab urbe Mexico circiter ad tercenta, ferme ad Occidentem Solem, Guadalaxara sita est, nobilissima Civitas, quam Novae Galleciae Principem Nonnius Guzmanus ante saeculum, et sesquialterum, Hispanis adhuc recentibus in Nova Hispania, fundavit. Aedificata quidem est rectitudine viarum ad libellam, quarum etiam venuste spatiosa est latitudo. Illustris inter alia est a Pontificibus, quorum plures habuit sanctimonia praeclaros. Principis Templi Architectus ex iis profecto erat, quibus ab artis excellentia debetur nominis immortalitas: opus enim posteritati reliquit aequae supereminens elegantia, et majestate. In aedificiorum structuris luto acerato utuntur pro caemento; quo tamen luto dealbato, et laevigato, ad pulchritudinem, et firmitatem nihil caementitium desideres: neque veros ibi gentium inolevit domos, nisi raro, excitandi ad secundam contignationem; nec, ut alibi, fundamenta profundius effodiuntur ad superimponenda aedificia. Inter commercii capita numeratur argilla odora, quae figulis materia est ad efficienda vasa, hoc etiam in orbe ab suavitate odoris desiderata. Ingenia enascuntur quasi nativo privilegio clarissima; et passim vi-

de-

deris vel e populi faece complures, qui tanta sunt mentis excellentia, ut patriae ornamento essent, si ad scientias informarentur. Permagnam civium copiam dedit hoc saeculo Guadaluaxara Societati, qui ad praeclaros doctrina viros in Mexicanis relati sunt; quorum in numero, et quidem inter primos, habitus est Salvator Davila, Idibus Martiis, anno 1727, natus honestis, et pietatis laude nulli non notis in urbe tota Parentibus: a quibus quanquam prodire filii, filiaeque virtutum haeredes, piissimum tamen illud germen Davilarum interit: nam quae foeminae quatuor erant, ad Sacras Virgines, mares ad Sacerdotes adsciti sunt duo, tertio caelibe remanente. Is, qui nomine Salvator, Matri semper fuit in delitiis ab indole liberali, propensaque ad pietatem, et litteras; et pueritiam egit, quam fieri potest, innoxiam. Latinis elementis cum dedisset operam, inde politioribus litteris, et philosophicis artibus, ad omnia idoneum ingenii acumen demonstravit, et consuetis honoribus nunquam non inter primos insignitus est. Ingens illi fuit gloria, quod in philosophiae stadio currens aequo pede cum adolescente sublimis admodum ingenii, uterque propius accesserint ad eorum condiscipulum Antonium Lopezium Portillum, et pone ipsum eadem fere lauro coronati fuerint. Hic est Portillus ille, cujus nomen honos erit aeternus Mexicanae Academiae, quae demirata olim est, et plausibus exceptit incredibilibus, triduo toto scitissime, atque elegantissime propugnans

omnigenae Philosophiae, Theologiae, ac Juris utriusque theses, cum adhuc ille adolescens vix aetatis annum tertium et vigesimum numeraret; pro cuius tridui meritissimo praemio, Philosophiae, Theologiae, ac Juris utriusque laureis illum gratis praecinxit Academia; qui notus etiam deinceps Matruti singulari sapientiae nomine, Mexicum remissus est in Canonicorum Collegium adscribendus; a quibus postea translatus ad Hispanos, Ecclesiae Valentinae creatus Canonicus, gratulationibus exceptus, et honore summo habitus a Collegis, Optimatibus, et civibus omnibus; immature tandem, moerentibus amplissimae civitatis universis ordinibus, fato concessit tertio Idus Januarias, anno millesimo septingentesimo octogesimo: quo nimirum eodem die post annum mortalitatem exiit Salvator Davila, qui et ephebus ephebum, et vir virum in amicis, et charis admodum habuit Antonium, a quo vicissim tenerrimae amicitiae significationes accepit; ac pares innocentia, et castis moribus, mutuam alter alterius venerationem in sepulchrum intulerunt.

Salvator, vix emenso philosophiae curriculo, in Societatem cooptatus est, ac tirocinium inchoavit decimo tertio Kalendas Quintiles anno 1745. Jecit ibi fundamenta plusquam mediocri virtutis, quae ad morum elegantiam optime conformata, effecit tum tironem contubernalibus acceptissimum, et postmodum, ubicunque degeret, a nemine non laudatum, a pluribus ad intima necessitudinis vincula quaesitum,

Pie modestus, in colloquio affabilis, religiose in omnibus compositus, fervens Numinis cultor, animo demissus, qualis futurus erat in litteris, in muneribus, in aula Mexicani Praetoris, in calamitatibus, in periculis, in contemptibus; tironum Magistro charus probationis biennium exegit. Ab hoc statim ad repetenda latina elementa, et ad rhetorica studia evocatus, non diu fuit, quin eos progressus faceret, ut omnino videretur natus ad Musas, et quidquid est politiorum litterarum. Huic a natura facilitati ad ejusmodi amoena Salvator adjunxit indefessam operam: ut profecto in Lojolae praescriptionem de nullis otio concedendis induciis, nec eo studiorum curriculo, nec ad munera postmodum evectus, unquam ille peccaverit. Ab his autem immisus Angelopolim, sublimis ingenii specimen post annum dedit in philosophiae totius experimento. Inde renunciatus Praefectus in Mexicano puerorum Seminario, qui grammaticis dabant operam; horum institutioni tam christiana, quam civili, ac litterariae, biennium totum accuratissime intendit. Et hic plane fuit, ubi coepit adolescens ad scientiarum universitatem oculos vertere, ac nova menti ejus claritas illuxisse visa est. Jam tum cogitavit animo, quam sit homine dignum, sapientum vestigiis insistere; quam pulchrum, ornare mentem novis cognitionibus, quae juvant ad honestam animi remissionem, et quae hominem expoliunt, et a rudium communitate discernunt; quam utile, naturam investigare, atque universi mun-

mundi librum legere, quem Sapientissimus ille, qui nos creavit ratione utentes, apertum voluit esse ad humanam eruditionem; quam denique idoneum ad omnigenam Sapientiam, assidua manu versare libros, ut ea discantur, in quibus insudarunt Plato, Aristoteles, aliique plurimi anteactarum aetatum Sapientes; et quae novis luminibus illustrarunt Cartesius, Leibnitzius, Newton, aliique primae magnitudinis recentiores, qui tot arcana in sudore vultus a natura extorsere. Quare constituit Salvator, quidquid sibi unquam otii superesset ab studiis primae utilitatis, quae sane suis imperabat, et quorum Magistros affatim instructos praebebat Mexicana Societas; quidquid ab his, inquam, superesset, totum impendere in linguarum Gallicae, atque Italicae cognitione, quae tanti sunt hodie litteratis; in historiis et prisci temporis, et posteriorum aetatum evolvendis; in auctoribus, quibus optimus est litteraturae sapor, versandis. Procedente sane tempore, maximopere excelluit naturae investigandae studio; nimium quantum delectatus est geographicis cognitionibus, nec geometricas, et astronomicas omnino ignoravit. Sapientiae igitur magnum aedificium, dum puerorum esset Praefectus, machinatus est, atque inchoavit; nec reliquo vitae spatio cessavit unquam ab opere magis, magisque perficiendo. Sane laudabilis eo nomine, quod ex illis fuerit lectissimis viris, qui primi viam aperuere in Mexicana Societate ad ejusmodi politissimas, et amoenissimas litteras, ibi ad ea

tempora parum, aut nihil exultas; et quarum utilitas ad humanam consuetudinem hodie nota est omnium gentium experimento.

Biennium hic exegit summa cum laude; atque inde praeficitur pueris, qui ad philosophicas artes erudiebantur. Neque vero in hoc novo munere ita solutus fuit ab omni alia cura, ut studiis praedictis posset commodissime intendere; nam eodem tempore debuit ipse de more vacare Theologicis; quorum absolvit quadriennium, confirmato sibi nomine tum religiosae honestatis, tum gloriae litterariae, quae bina fundamenta erant ad animorum bonum ex Societatis mente promovendum. Ad sacros ordines evector, atque in rebus pietatis tertio probatus Angelopoli ad Sancti Spiritus Collegium, Tepotzotlanum immittitur Novitiorum Minister. Et erat ad hoc muneris omnino idonea vita ejus inculcata, quae tota versabatur inter pietatem, et litteras: proindeque praeibat tironibus modestia, et sanctis moribus; et, sive in sacello esset, manifesta erat omnibus fervidissima ejus in Numen religio; sive per deambulacra transiret, sive ad domestica officia compareret, mansuetam temperantiam vultu, et oculis respirabat; sive ad ipsius cubiculum tirones confluerent, charitate affabilis omnes, et singulos excipiebat. Cum autem soleat aetas tenera, praesertim in sacrae militiae primordiis, a malo genio vexari, ut terga vertat susceptae austeritati, redeatque ad mundanas delicias, quibus ultro renuntiaverat; praecipuus erat Salva-

tor

tor in consolandis afflictis, eisque apud ipsos conserendis colloquiis, quae moerore oppressos recrearent, ac titubantes in via pietatis confirmarent. Post annum vero, et paucos menses Magister creatus est pro Sociis adolescentibus, qui statim a tirocinio ad humaniores litteras in eodem Collegio informabantur. Et hoc erat theatrum admodum consentaneum hominis indoli, et consummatae peritiae in latinae linguae proprietate, in rhetoricae illecebris, in musarum delectamentis. Mille artibus usus est, ut suo Magisterio commisi ejusmodi litterarum utilitatem animo conciperent, et rectam viam instituerent ad obtinendam excellentiam et in latina elegantia, et in arte dicendi, quae aliquando illis esset utilissima pro Societatis ministeriis. Qualibet hora sive diei, sive noctis auditores Davilam convenirent, ut nemo unquam ab labore cessantem illum, ita etiam ad explicanda, et miris modis enucleanda dubia nemo non promptum reperiebat. Digito illis demonstrabat, quae fugerent vitia, quae sequerentur exempla; et nulli parcens industriae, certissimas leges constituerebat, quibus ad auream latinitatem informarentur; et quibus auctorum, quos maxime legendos praescribebat, optimum saporem gustarent. His tantis artibus, et sudoribus tandem adeptus est, ut plures ex suis tunc auditoribus in latini sermonis venustate, ac proprietate eminuerint: quidam praesertim ex ejus disciplina prodiit, qui et Davilae post annos aliquot in Magisterio successit, et post-

modum translatus ad Italos, nonnulla typis commisit, quae sane fuere argumento, Musas in charis habitas fuisse ad Socios Mexicanos. Angelopolim ab hoc officio revocatus Davila, Magister constituitur, qui philosophiam doceret externos; apud quos triennium insudavit in iis, quae tradere jubebatur, potissima efficacia dilucidandis. Neque vero intermittebat in subcivis horis plura disseminare ad suos auditores de geographicis, historicis, aliisque id generis rebus, quae tum sciendi cupidinem mirabiliter excitant, tum captui puerorum inprimis consentaneae sunt, tum etiam illorum mentes venustissime exornant, et viam ad graves disciplinas non nihil faciliorem consternunt. Satis probavit doctrinae hujus efficaciam Josephus Lazu, tunc Salvatoris discipulus, praeclaro ingenio adolescens, hodie vero Sacerdos primi nominis ab laude litterarum, atque Veracrucce, patria suae, merito evehctus ad ejus urbis primarium Sacerdotium.

Inter haec Mexicum advenerat Joachimus Monserratus, Marchio Cruillensis, a Carolo Borbonio, hujus nominis tertio Hispaniarum Rege Praetor in Nova Hispania designatus: qui Praetor non levi studio Societati favens, ab ejus ibi gentium Moderatore flagitavit Magistrum Socium pro binis filiis, et filia. Conspicui muneris honor Davilae datus est, quem ab animo, et ab ingenio dotes amplissimae commendabant. Ergo confecto philosophiae Magisterio, Mexicum accersitur in domum Profes-

sorum; unde mane, et vespere quotidie Praetoriam conveniebat, et praenobiles pueros diligentia, et accuratione, quae fieri maxima potest, erudiebat. Quidquid cognitionis habuit et a natura, et ab industria, et a docendi experientia, totum adhibuit, ut sensim, et nulla adolescentium molestia in illorum animos introferret litterarum cupidinem, earum praesertim, quae et moris hodierni sunt, et in aulae splendore degentibus consentaneae judicantur. Neque vero id potissimum in curis habebat Praetoriae gentis Magister; sed tenellos animos ita in civilibus conformare ad aulicam elegantiam, ut altas radices insimul emitterent in pietatis, et religionis observantia; ne olim cum adolescerent, divitiarum copiis, gentilitiis imaginibus, assentatorum artibus, munerum amplitudine inebriarentur, et, quod primum est Christiani viri officium, fastidirent. In quo quidem procurando, piissimorum Parentum voluntati obsequabatur, qui maxime illum urgebant, ut ephēbi, quos ejus fidei commendarant, non ante in mali cognitionem, quam in salutarem timorem Numinis pervenirent. Et puella praesertim attentissime studebat Magistri consiliis, et quamlibet vacabat iis cognitionibus comparandis, quae sexum ejus, et conditionem decebant. Quae nobilis Virgo saepe inaudit Davilam sibi dicentem: *Equidem haec omnia tibi olim augur profutura: nam ut tua est claritudo, et caeterae dotes, nubes aliquando cum viro ex Hispaniae Optimatibus, qui fortasse Legatus ad Reges*

immittetur, et cui jucundissimum erit secum uxorem ferre, quae studuerit gentium moribus, et linguis, et urbibus, et quae multis ornata cognitionibus, perinde atque in patria esset, facile se componat ad externorum honestam consuetudinem. Et sane vaticinari visus est: illa enim tum puella, post annos aliquot clarissimo sanguine maritum sequens Marchionem Almodovarem, Legatum ab Rege Hispano, Taurinos, Ulyssipponem, Londinum contendit. Praetoris, et ejus conjugis benevolentiam sibi inprimis Davila comparavit ab suavissima urbanitate, religione, modestia, et temperantia. Gaudebat uterque hunc filiis contigisse institutionis auctorem, et pueritiae arbitrum, quem moribus integrum, lingua cautum, multis litteris eruditum, colloquiis amoenum, ad omnes affabilem, in assidua familiaritate agnoverunt. Et non leves quidem ab illis habuit hujus benevolentiae significationes; et diuturniora ejus colloquia desiderabant ambo, et Matrona praesertim fere precibus flagitabat; et propensam in ejus favorem voluntatem satis utique demonstrabant. Ille vero, cui sub manu semper erat festivissima urbanitas; nunquam non erumpebat in leporem aliquem venuste concinnum, quo et verba gratum animum indicantia, et sibi attributas laudes ab se averteret, et ab longioris colloqui precibus facili se negotio expediret. Favore autem Praetoris, aut ejus conjugis, nunquam profecto usus est, nec in rem Societatis, illis temporibus non leviter afflictas; nec in domum Profes-

fessorum, quae inopia premi solebat; nec in suorum cognatorum emolumentum, qui potuissent ejus commendatione non modice adjuvari; nec in plures candidatos, qui officia verborum ejus ad Praetorem postulabant. Munus enim inierat obfirmatissimo animo ad haec omnia caute admodum refugienda; ut illa etiam, quae sapere quavis ratione possent negotiorum administrationem: nec enim ignorabat, quanto cum periculo immisceant se se publicis negotiis, qui animorum utilitati deserviunt; et quantum ab invidia incommodum, quod aegerime sarciri possit, ejusmodi implicatio religiosi hominibus pariat. Concinnos aulicorum mores, elegantem munditiam, civilem urbanitatem et certe attulit ad Magisterium, et usu perfectius didicit; ut in his magni fieret inter primos, et a cunctis praedicaretur. Sed ultro voluit ignorare artes fallendi, et assentandi; quae perperam dicuntur in necessariis esse dotibus, ut aulicum coelum salubre tibi sit: nam et alibi fere audimus, et novit Davila in aula Monserrati nonnullos ab sinceritate, ac probitate laudatos.

Et quo tempore honorificum hoc munus maxima cum laude exercebat, mire probatus et Praetori, et Sociorum Praesidi; non idcirco immunis erat ab sudoribus alterius ordinis in publicum bonum animorum. Excellens enim cum primis in arte oratoria, mirabili dignitate, atque eximia quadam eminentis animi facultate ad populum e suggesto dicebat. Non habuit a natura caporum illud, quod in voce splen-

splendescere, ait Tullius; non etiam concitatum impetum dicendi, nec ad sustentandam contentionem idonea latera; sed sortitus altum, docile, ac feracissimum ingenium, omnino mirabilis erat in ea parte, quam inventionem appellavit Romanum oraculum. Adeo quidem ut vir emeritus, et in laude dicendi ad populum primus admodum aetate nostra in Mexicanis, identidem a Davila pro inventione consilium requireret. Inventa limatissimo stilo, et doctrina liberali concinnabat Davila; nec ulla erat orationis virtus, quam abunde non attingeret. Ita vero ut non ille videretur industria quaesivisse, sed sponte in calamum venisse rhetorica ornamenta. Fuit in eo quoddam facundiae genus facile, copiosum, sententiarum luminibus conspersum, specie novitatis jucundum, gravitate, ac dignitate splendidum. Quidquid e suggestu tractandum assumeret, verbis e Divino Codice omnino ad rem natam allatis dilucidabat: ut profecto dubitares, num rem proponeret ad enucleanda Divina verba; num vero haec afferret ad rem propositam explanandam. Sacris abuti verbis ad ea promovenda, quae magis acuebant ingenia, quam animos inflammabant, nunquam sane auditus est; sed orator ad sacri loci majestatem semper compositus, ea tractabat, non quae sui admirationem, sed quae pietatem excitarent; iisque verbis, quae in audientium utilitatem ab Sancto Spiritu derivabat. Mexicani milites Hispanae militiae manibus in domus Professorum templo quotannis paren-

parentabant, Praetore, Senatu, nobilissimo Decurionum Collegio, magna Patritiorum copia, et militibus universis ad magnificum luctum convenientibus: pro qua nominis maximi solemnitate dictus Davila orator anno 1765, amplissimam, gravissimam, et funebri eloquentia plenam adlaboravit orationem, quae mire commovit omnium animos, induxitque ad miseratorem, ut defunctis Hispaniae militibus pacem ex animo precarentur; quae sane mens fuerat Philippo Borbonio Hispaniarum Regi, qui bono aeterno militum, hanc funebrem memoriam per universam suam ditionem imperavit. Maximopere increvit hominis eloquentiae fama, quam eximiis laudibus vulgavit nobilissimus ille consessus; Praetor vero, qui nunquam Davilam audierat e suggestu dicentem, in haec officiosa verba ipsum allocutus est: *Haec una certe laude te nesciebamus excellere; bene tibi veritat, quod nulla est ingenii virtus, quae te non exornet, atque inter primos extollat.* Luculentissimum praeterea testimonium habemus de Davilae oratoris excellentia: nam ille ipse, quem supra demonstravimus, primum in hac laude nomen meruisse ad Mexicanos, et qui proinde justus meriti aestimator censendus est; hic, inquam, ipse ad nos, qui haec scribimus, et testamur, familiariter olim asseverabat: *Inter egregios, qui Socii sunt in hac urbe Oratores, eloquentiae sacrae principatum cum dignitate occupat Salvator Davila, qui et mirifice invenit, et pulcherrime exornat, et gravissime narrat, et*

sub.

suaviter delectat, et fortiter persuadet; quanquam a vocis vitio, et nescio quo timore in dicendo, non is omnino videatur, qui reapse summus est. Hic vero Davila, qui nullius testimonio non erat inter praecelsi meriti Oratores, nunquam suggestum conscendebat, quin ex familiaribus alicui suam orationem subjecisset, a naevis, ut aiebat, repurgandam. Et superest vir quidam primae veritatis, et probatissimi iudicii, qui ad nos testatus est, olim se ad profundam Davilae demissionem vehementi admiratione defixum fuisse; qui Davila cum de more detulisset huic Socio corrigendum, quod e suggestu dicturus erat, et hominem ex merito laudantem audisset, desiderantem tamen, ut major superadderetur efficacia, quae paulo plus alliceret, ac veluti expergefaceret animos; actutum labori se accinxit, et mira facilitate novam condidit orationem, eamque efficacissimam, elegantissimam, et quam censor idem iudicio suo invenit omnino accommodatam.

In his erat Davila multiplicis ordinis laboribus, aequae Sociis, atque externis in amore, ac veneratione habitus; cum Monserratus a Praetura cessavit, et Cholullam discessit, ibi immigraturus, quo toto tempore, ut in moribus Hispanis est, rationem gesti Magistratus reddebat. Cholulla sita est in aperta, et jucundissima planitie, sexaginta circiter a Mexico milliaribus ad Orientem solem, brevi autem intervallo ab illa montium altissimorum corona, quibus vallis Mexicana circumdatur. Fuit olim
inter

inter urbes Imperii clarissimas; hodie vero nullius fere dignitatis, et nominis, nisi a priscorum temporum et numerosissimis civibus, et pingui commercio, et famoso Templo, et pluribus religionibus: a quibus religionibus ait Clavigerus, fuisse Cholullam illis gentibus, quod hodie Roma Catholicis. In hoc oppidum Monserratus discedens, Davilam voluit in viae comitibus, et diuturnae mansionis contubernali- bus: quod quanquam arduum videbatur in Mexicana Societate, ubi nunquam datum est Sociis, longo tempore ad externos divertere; negari tamen id non potuit benevolo Principi, qui tantis propensi animi significationibus communi bono Sociorum in Praetura studuerat. Et Provinciae Moderator cum id concessit, magni certe virtuti Davilae confidebat, ut nulla inde fieret Societatis honori jactura. Nec profecto fefellit hominem praeconcepta fiducia: Davila enim ad plures menses commorans in Praetoris familiaribus, et oblectamento erat omnibus ab erudita consuetudine, a festiva urbanitate, ab aequabili semper affabilitate; et quidquid loqueretur, quidquid ageret, pietatem elegantissimam, ac prorsus dignam religioso sapiente, respirabat; et Praetor, ejusque piissima Conjux, qui ante hoc tempus magnis laudibus hominem efferebant; ab eo contubernio ipsius animi dotes, cultissimam litteraturam, et praecipuam religionem incredibiliter admirabantur. Illi tandem Cholulla Veracruce[m] profecti sunt, Davila ipso comite, quem non, nisi soluta e
por-

portu navi, divelli ab se permisere. Ut vero solverunt, Angelopolim Davila contendit, jam pridem renuntiatus, qui a Praetorio Magisterio Seminarium Divi Ignatii Rector gubernaret. Sed vix id muneris inierat, cum indicitur profectio Sociorum ab Hispanis finibus; et Davila (ut alibi alii, qui rem domesticam administrabant) in coenobio Fratrum, quos a *Mercede* appellant, custoditur; dum Seminarii codices publicivolvuntur, et rationes censuum putantur. Post undecim ipsos menses, quos in ea exegit custodia, Veramcrucem iter instituit, et post breve dierum intervallum vela solvit e patrio regno, sane tranquillus: quoniam et Numen sincerus adorabat, cui vitam suam, et se totum peregrinationis ferebat secum libros aliquot, et ingentem plura sciendi cupidinem, quod certissimum in humanis calamitatibus solatium est. Hac ductus cupidine omnia discendi, quaecunque ignorabat, obvium quemque rei nauticae peritum interrogabat, occasione quidem quaesita, ne sui fastidium generaret. Ita quidem, quae vocabula nautis peculiaris sunt, et quo nomine appellarentur vela quaevis, et mali, et funes, et qui rerum usus, et quae ratio miliaria dimetiendi, et clavum gubernandi; cuncta brevi didicit, ac tenacissime retinuit. Delectabatur nimium quantum astropomicis rebus; Ptolomeo, Tycho, Copernico de mundi constructione, lubentissime, atque intentissime studuerat; famosas Kepleri leges de motu, et mu-

tua

tua distantia Planetarum ad periodici temporis rationem, quo unusquisque ambit centrum commune, ingenti sudore didicerat; et universim in delitiis habebat, quidquid est de huiusmodi rebus, aut novum condiscere, aut prius in libris intellectum, experimentis evincere. Atque ea propter cum navis Magistrum utilem sibi ad ea studia perspexisset; in ejus amicitiam sensim irrepsit, a quo plura quaerebat de vi magnetis ad navis cursum dirigendum, de motu siderum, de tractando *Astrolabio*, de meridie observando. In quibus omnibus tanta rei cognitione, ac veluti Magisterio loquebatur, et quidquid novum inaudiret, tam facile intelligebat; ut plane nosceret navis Magister, non primis duntaxat labris ea Davilam degustasse. Hunc profecto magnificet praedictus navis Gubernator; et ab eo pro datis Astronomiae luminibus vicissim habuit suavissima de rebus aliis colloquia, et consilia in animi bonum salutaria.

Post longissimam navigationem Gades impulsus est, et in proximo Mnestei portu menses aliquot commorans, fuit ibi ab Sacris Confessionibus Augustino Marquezio, qui pro Moderatore Socios gubernabat. Demonstravimus olim, Marquezium adumbrantes, quibus angoribus purgatus fuerit vir ille inculpatissimae vitae totos ante obitum quadraginta dies. Et Davila quidem, qui et hominem inprimis venerabatur, et afflictum quemlibet intueri non poterat, quin ad miserationem moveretur; diligentissimam ad-

hibuit

hibuit operam, ad immanem illam tempestatem sedandam. Nulla certe fuit eloquentia, (sic ludente in humanis Deo) quae ab Augustini mente inanes illos terrores omnino abigeret; quanquam diu, noctuque divexatus aeger, assidue Davilam consuleret, de praestando sibi auxilio rogaret, atque infimis precibus urgeret. Hi terrores, qui mirum in modum repurgarunt Marquezium, virum illibatissimis moribus, et notissima sanctimonia; ita in animo Davilae jugiter insculpti manserunt, ut identidem ipsi essent argumentum Dei judicia venerandi, quae debemus mortales demissione proni adorare, nec elati superbia investigare. Ab Hispanis transductus Davila Bononiam in Aemilia, primum in suburbano, cui Tusculanum est nomen, paucis ab ea urbe milliaribus commoratus est; inde Bononiam appellatus, vitam ibi egit quadriennio in religione, ac litteris placidissimam. Unum autem interturbavit hominis pacem, quod post modicum temporis Rectorem illum creaverit Provinciae Moderator. Exempli fuit sane memorandi, Davilam intueri vultu agitatam, et incredibiliter conturbatum ad inopinatum muneris notitiam; atque omnino patuit, ad hunc unum eventum non reperiri paratum hominem, qui nunquam non aequo, et libenti audierat animo superiorem praecipientem. Et subiti tumultus ea quidem fuit causa: quod cum parce admodum, et modice de semet sentiret; accidere non posse prorsus arbitrabatur, appellari se unquam ad Sociorum gubernationem. Ob-

mutuit enimvero, et non quidem annuenti, sed suspenso animo, ad cubiculi solitudinem confugit, ut rem in conspectu Numinis ponderaret. Constituit tandem, animi sui molestiam, et renuendi momenta commendare litteris, Moderatori tradendis; nec illa voluit coram expromere, ut animi sensa liberius, et consideratius enuntiaret; neve contingeret, ut vel pudor, vel reverentia viro debita loquentem intercluderent. Quid in his litteris ageret, fere ignoramus; nisi quod praecipue assumeret evincendum: se neutiquam esse hominem, qui praeficeretur aliis, cum assiduos animi sui tumultus nesciret omnino moderari. Generatim audivimus per eos dies, litteras illas et fervidissima eloquentia, et mirifica temperantia plenas fuisse: quibus lectis, Provinciae Moderator liberum eum fecit a munere, quod tanti formidabat. Solutus hoc periculo, privato litterarum oblectamento maxima cum voluptate institit; quae ut etiam ab Sociis aliis, praesertim juvena florentibus, colerentur, nihil non tentabat, et nullibi non causam litterarum amplissimis verbis agebat. A Josepho Vtrera, qui tum praeerat Mexicanis, onus illi jucundissimum fuit impositum, ut lectos aliquot juvenes de physicis rebus, et litterario sapore hodierni moris erudiret. Cui sane imperio totum se dedit quam diligenti alacritate, nec modico emolumento Mexicanae juventutis; quae nunc etiam grato animo plaudit memoriae tanti viri, cujus modestam pietatem litterarum fere universitas cumulabat; et cujus erant in doti-

P. II. I bus